

פרשת המרגלים

שאלות מכוונות למידה:

1. מה היתה השליחות אליה נשלחו התרים את הארץ?
2. מה היה חטאם של התרים (=המרגלים)?
3. מה עמד בבסיס חטאם?
4. מהו חטאו של עם ישראל?
5. מהו העונש ומשמעותו?
6. תגובת עם ישראל ומה נוכל ללמוד מחטא המעפילים?

השוואה לחומש דברים

דברים פרק א, כ"ב- כ"ג	במדבר י"ג- י"ד	
		של מי היתה היוזמה?
		מה היתה מטרת השליחות?

רש"י:

"[ב] שלח לך -

לדעתך, אני איני מצווה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר (שם) ותקריבון אלי כלכם וגוי, ומשה נמלך בשכינה. אמר: אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגוי, חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה: (ג) על פי ה' - ברשותו, שלא עכב על ידו"

הצרה דידקטיות - מה ההבדל בין אתור ל- ארצה?

שאלות מכוונות:

1. מה טיב הארץ?
"וַיִּמָּה הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָשָׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם רָעָה וַיִּמָּה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם רָזָה הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ"
2. כיצד לכבוש את הארץ?
"הַחֶזֶק הוּא הַרְפָּה הַמְעֻט הוּא אִם רַב: מָה הָעָרִים אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחְנִים אִם בְּמַבְצָרִים"

רמב"ן - שתי מטרות לשליחת המרגלים:

"אבל ישוב העניין בזה, כי ישראל אמרו כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפניהם הדרכים, כעניין שנאמר (שופטים א, כד): 'הראנו נא את מבוא העיר, ושיתנו להם עצה באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ, וכך אמרו בפירוש (דברים א, כב): 'וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים וגוי. כלומר הערים אשר נבא אליהן תחילה ומשם נבא בכל הארץ. וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות, וכן עשה עוד משה עצמו שנאמר (להלן כא, לב): 'וישלח משה לרגל את יעזר, וכן ביהושע בן נון (יהושע ב, א): 'שנים אנשים מרגלים. **ועל כן היה טוב בעיני משה. כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס, אבל יצווה בנלחמים להיחלץ ולהישמר ולארוב, כאשר בא הכתוב במלחמת העי (שם ח, ב), שהייתה על פי השם, ובמקומות רבים. אז נמלך משה בשכינה, ונתן לו השם רשות ואמר לו 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען, וידעוה ויגידו לכם ועל פיהם תתייעצו בעניין הכבוש[...].** ויתכן כי משה בעבור שידע כי היא שמנה וטובה כמו שנאמר לו (שמות ג, ח) 'אל ארץ טובה ורחבה' וגוי, בעבור כן אמר להם שיתנו לב לדעת כן, כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כוח לעלות שם בשמחה, ולכך אמר להם 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' (פסוק כ), כדי שיראו בעיניהם בשבח הארץ."

הדיווח של המרגלים מחולק לשני שלבים:

בשלב הראשון בפסוקים כז-כט הם מדווחים לכאורה דיווח אמת על המצב בארץ

בשלב השני בפסוקים לא-לב הם אומרים בפירוש את עמדתם : לא נוכל לעלות! ומוציאים את דיבת הארץ ('ארץ אוכלת יושביה', 'אנשי מדות')

רמב"ן לפסוק כז לשון 'אפס':

"(כז) וגם זבת חלב ודבש הוא - בעבור שצוה אותם לראות השמנה היא אם רזה, השיבו לו כי היא שמנה וגם זבת חלב ודבש היא, ועל שאלתו היש בה עץ אם אין, השיבו לו "וזה פריה", כי כן צוה אותם להראותו. והנה בכל זה אמרו אמת והשיבו על מה שנצטוו. והיה להם לאמר שהעם היושב עליה עז והערים בצורות, כי יש להם להשיב אמרי אמת לשולחם, כי כן צוה אותם: החזק הוא הרפה הבמחנים אם במבצרים, אבל רשעים במלת "אפס", שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם שאי אפשר בשום ענין, כלשון האפס לנצח חסדו (תהלים עז ט), ואין עוד אפס אלהים (ישעיה מה יד). והנה אמרו לו, הארץ שמנה וגם זבת חלב ודבש והפרי טוב, אבל אי אפשר לבא אליהם כי עז העם והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם"

רש"י [כט]:

"עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו בעמלק כבר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם: כלומר, הפירוט הוא מגמתי ומטרתו לרפות ידיים"

הדיווח הראשון של המרגלים (פסוקים כ"ו- כ"ח)	ההוראות של משה למרגלים (פסוקים י"ז- כ)	

שורש החטא על פי הרמח"ל במסילת ישרים פרק י"א- הוא הגאווה והכבוד:

"יתרה עליה חמדת הכבוד כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך הכבוד הוא הדוחק, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו. הנה ירבעם בן נבט לא נטרד מהעולם הבא אלא בעבור הכבוד, הוא מה שאמרו ז"ל (סנהדרין קב): תפסו הקדוש ברוך הוא בבגדו ואמר לו, חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו, מי בראש? אמר לו, בן ישי בראש. אמר לו, אי הכי לא בעינא. מי גרם לקרח שיאבד הוא וכל עדתו עמו? אלא מפני הכבוד, ומקרא מלא הוא (במדבר טז): ובקשתם גם כהונה. וחכמים ז"ל (במדבר רבא יח) הגידו לנו כי כל זה נמשך מפני שראה אליצפן בן עוזיאל נשיא והיה רוצה להיות הוא נשיא במקומו.

הוא שגרם לפי דעת חכמינו ז"ל אל המרגלים שיוציאו דבה על הארץ וגרמו מיתה להם ולכל דורם מיראתם פן ימעט כבודם בכניסת הארץ, שלא יהיו הם נשיאים לישראל ויעמדו אחרים במקומם."

- כיצד הגיבו העם לחטא?
- איזו הקבלה יש בין העונש והחטא?

עונשם	החוטאים	מוות במדבר
		הבנים נכנסים לארץ ולא יהיו לבז
		40 שנה כנגד 40 יום

- מדוע לא התקבלה תשובתם?

העמק דבר [מ]:

"וישכימו בבוקר וגו'. רצו לשוב מעין החטא. וקבלו על עצמם למסור נפשם על הכניסה לארץ גם שלא בצירוף ארון ה' ומשה: (מא) למה זה אתם עוברים וגו'. 'אע"ג שטוב לתקן החטא בדבר שחטא אבל לא מקום שהתשובה עצמה ג"כ נגד דבר ה' "

- מדוע מובסים המעפילים דווקא ע"י עמלק?